Uluslararası IV. Kurdiyat Sempozyumu
Melayê Cizîrî ve Mirası
27-28 Nisan 2023

IV. Sempozyûma Navneteweyî ya Kurdiyatê
Melayê Cizîrî û Mîrasa Wî
27-28 Nîsan 2023

SEMPOZYUM ÖZET KİTAPÇIĞI

Uluslararası IV. Kurdiyat Sempozyumu
Melayê Cizîrî ve Mirası
27-28 Nisan 2023

IV. Sempozyûma Navneteweyî ya Kurdiyatê
Melayê Cizîrî û Mîrasa Wî
27-28 Nîsan 2023

SEMPOZYUM ÖZET KİTAPÇIĞI

PIRTÛKÇEYA KURTEYÊN SEMPOZYÛMÊ

SYMPOSIUM ABSTRACT BOOKLET

27-28 NİSAN / APRİL 2023
VAN

Eser Adı: Uluslararası IV. Kurdiyat Sempozyumu *Melayê Cizîrî ve Mirası* Sempozyum Özet Kitapçığı

Editörler: Abdulhadi Timurtaş, Yakup Aykaç, Hêmin Omar Ahmad, Haşim Özdaş, Mustafa Acar.

Yayınevi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

e-ISBN: 978-975-7616-99-3

Elektronik Baskı Tarihi: 15 Ekim 2023

Lijneya Şerefê/ Şeref Komisyonu / Honor Boards

Prof. Dr. Hamdullah ŞEVLİ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü

Av. İsmail SAY
Edremit Belediye Başkanı

Lijneya Lidarxistinê/ Düzenleme Kurulu / Regulatory Boards

Prof. Dr. Abdulhadi TİMURTAŞ
Doç. Dr. Haşim ÖZDAŞ
Doç. Dr. Hêmin Omar AHMAD
Dr. Öğr. Üyesi Yakup AYKAÇ
Dr. Öğr. Üyesi Yaşar KAPLAN
Dr. Öğr. Üyesi Zafer AÇAR
Dr. Öğr. Gör. Nevzat EMİNOĞLU
Arş. Gör. Sinan ÇAKAR
Öğr. Gör. Hacı YILMAZ
Arş. Gör. Mustafa ACAR
Mehmet Nur YAVUZER

Sekretarya / Secretariat

Araş. Gör. Sinan ÇAKAR
Öğr. Gör. Hacı YILMAZ
Araş. Gör. Mustafa ACAR

Lijneya Zanîst û Şêwrê / Bilim ve Danışma Kurulu / Scientific Souncil

Prof. Dr. Abdurrahman CANDAN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Abdurrahim ALKIŞ, Şırnak Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Halit DEMİR, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Hasan TANRIVERDİ, Dicle Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Jalile JALIL, Academy of Science Vienna (Austria)
Prof. Dr. Michel CHYET, Emekli Öğretim Üyesi (USA)
Prof. Dr. Nesim DORU, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Tahirhan AYDIN, Dicle Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Yadgar R. HAMADAMEEN, University of Soran (Iraq)
Prof. Dr. Zrar Sadiq TAWFIQ, University of Duhok (Iraq)
Prof. Dr. M. Zahir ERTEKİN, Bingöl Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Abdulcebbar KAVAK, Karabük Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Ahmet BARDAK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Kenan BULUT, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Kemal KAYA, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Mahmut DÜNDAR, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Amr Taher AHMED, University of Inalco (France)
Doç. Dr. Joanna BOCHEŃSKA, Jagiellonian University (Poland)
Doç. Dr. Ruhullah ÖZ, Şırnak Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Yakup AYKAÇ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Farangis GHADERI, University of Exeter (England)
Dr. Asoss M. QADER, Universität Würzburg (Germany)
Seyyed Eslam DOAGU, Araştırmacı (Iran)
Shafeeh KHAZARY, Araştırmacı (Iran)
Jêger Nacib EBDURRAZZAQ, University of Duhok (Iraq)
Kejal MUHEMMED, University of Zakho (Iraq)
Majid Babamerdoxê RÛHANÎ, Araştırmacı (Iran)

Lîsteya Beşdaran / Katılımcı Listesi / Participant List

Prof. Dr. Abdulcebbar Kavak, Karabük Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Abdulhadi Timurtaş, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Abdurrahim Alkış, Şırnak Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Abdurrahman Adak, Mardin Artuklu Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Farsat Marie Ismael, University of Zakho (Iraq)
Prof. Dr. Halit Demir, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Hasan Çiçek, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Hasan Tanrıverdi, Dicle Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Jawad Ali, Koya University (Iraq)
Prof. Dr. M. Nesim Doru, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. M. Zahir Ertekin, Bingöl Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Mehmet Salih Gecit, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Pakhshan Sabir Hamad, University of Soran (Iraq)
Prof. Dr. Seyyed Ahmad Parsa, University of Kurdistan (Iran)
Prof. Dr. Tahirhan Aydın, Dicle Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Yadgar R. Hamadameen, University of Soran (Iraq)
Doç. Dr. Ahmet Kırkan, Mardin Artuklu Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Ahmet Özdemir, Şırnak Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Ayhan Tek, Muş Alparslan Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Bedrettin Basuğuy, Bingöl Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Hasan Sarbaz, University of Kurdistan (Iran)
Doç. Dr. Hêmin Omar Ahmad, University of Soran (Iraq)
Doç. Dr. Ismail Shams, Allameh Tabataba'i University (Iran)
Doç. Dr. Kenan Bulut, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Mehmet Macit Sevgili, Siirt Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Nurettin Beltekin, Mardin Artuklu Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Nurullah Agitoğlu, Şırnak Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Ruhullah Öz, Şırnak Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Serdar Şengül, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (Türkiye)
Doç. Dr. Serwer Abdulla, University of Halabja (Iraq)
Doç. Dr. Muhammad Rawandi, Akademisyen (Norway)
Dr. Anas M. Sharif Tahir, Şırnak Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Fahree Omar Soleyman, Salahaddin University (Iraq)
Dr. İlyas Suvağcı, Hakkari Üniversitesi (Türkiye)
Dr. İrfan Yıldırım, Şırnak Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Kenan Subaşı, Mardin Artuklu Üniversitesi (Türkiye)
Dr. M. Şirin Filiz, Mardin Artuklu Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Mohsin Ibrahim A. Doski, University of Duhok (Iraq)
Dr. Naif Mikayl Tahir, Collage of Duhok (Iraq)

Dr. Nevzat Eminoğlu, Muş Alpaslan Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Nurettin Ertekin, Hakkari Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Ömer Delikaya, Bingöl Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Saim Gündoğan, Hakkari Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Shahab Vali, Mardin Artuklu Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Şehmus Kurt, Mardin Artuklu Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Ümran Altınkılıç, Mardin Artuklu Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Yadollah Pashabadi, University of Kurdistan (Iran)
Dr. Yaşar Kaplan, Hakkari Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Yusuf Baluken, Yozgat Bozok Üniversitesi (Türkiye)
Dr. Zafer Açar, Bingöl Üniversitesi (Türkiye)
Blend Mufty, Araştırmacı, Yazar (Iraq)
Fener Rojbiyanî, Araştırmacı, Yazar (Germany)
Gülistan Çoban Eminoğlu, Muş Alpaslan Üniversitesi (Türkiye)
Habib Salimi, University of Kurdistan (Iran)
Haci Şefî' Khazry, Araştırmacı, Yazar (Iran)
Hüseyin Koçuk, Mardin MEB (Türkiye)
İsmail Kıran, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Türkiye)
M. Halit Yalçın, Araştırmacı Yazar (Türkiye)
M. Salih Çakay, Emekli İmam-Hatip (Türkiye)
Majid Babamerdoxê Rûhanî, Araştırmacı (Iran)
Mohammed Osman Ali, Duhok Milli Eğitim Bakanlığı (Iraq)
Muhammad Ameen F. Ali Dosky, Araştırmacı (Iraq)
Rizgar Tayyeb Cebarî, Araştırmacı (Iraq)
Rozerin Aydın, Bilim Uzmanı (Türkiye)
Seyyed Eslam Doagu, Araştırmacı (Iran)
Tehsîn Îbrahîm Doskî, Araştırmacı, Duhok Milli Eğitim Bakanlığı (Iraq)

NAVEROK / İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Lijneya Lidarxistinê/ Düzenleme Kurulu / Regulatory Boards **2**
Sekretarya / Secretariat **2**
Lijneya Zanîst û Şêwrê / Bilim ve Danışma Kurulu / Scientific Souncil **3**
Lîsteya Beşdaran / Katılımcı Listesi / Participant List **4**

MELÂYÊ CİZÎRÎ DÜŞÜNCESİNDE AŞKIN DOĞASI VE FELSEFE YAPMADAKİ İŞLEVİ
Dr. Öğr. Üyesi Saim GÜNDOĞAN **9**
MELAYÊ CİZÎRÎ'NİN TASAVVURUNDA PARADOKSAL İFADELERİN ÖNEMİ ve AÇILIMI
Doç. Dr. Ruhullah ÖZ **11**
MOLLA AHMED el-CEZERÎ'NİN PEYGAMBER SEVGİSİ ÇERÇEVESİNDE KULLANDIĞI 'LEVLÂK RİVAYETİ' ÜZERİNE BAZI MÜLAHAZALAR
Doç. Dr. Nurullah AGİTOĞLU **13**
NIMÛNEYEK SÛDWERGIRTINA EDEBÎYATA MODERN JI KEVNEŞOPÊ: ŞEBÇIRAX (ROMANA BÎYOGRAFÎK YA MELAYÊ CIZÎRÎ)
Dr. Öğr. Üyesi İlyas SUVAĞCİ **15**
ÎNQILABA MELAYÊ CIZÎRÎ DI ŞI'RA KLASÎK DE
Dr. Nurettin ERTEKİN **18**
DÎWANÊ MELAYÊ CIZÎRÎ DE PEYWENDÎYÊ ZIWANAN
Doç. Dr. Ahmet KIRKAN **20**
MELAYÊ CİZİRÎ'NİN *"ÎRO JI CEMALA TE DILÊ MIN BI BIRÎN E"* ŞİİRİ ÇERÇEVESİNDE HZ. PEYGAMBER
Doç. Dr. Ahmet ÖZDEMİR **22**
REWŞÊN EŞQÊ DI ŞI'RA MELAYÊ CIZÎRÎ DE
Gülistan ÇOBAN EMİNOĞLU **24**
NÎŞANÊN CIVAKBÛNÊ DI HELBESTÊN MELAYÊ CIZÎRÎ DE
Dr. Öğr. Üyesi İrfan YILDIRIM **26**
UNSÛRÊN MÎTOLOJÎK DI DÎWANA MELAYÊ CIZÎRÎ DA
Dr. Öğr. Üyesi M. Şirin FİLİZ **29**
XAQANÊ IQLÎMÊ SUXEN: MELAYÊ CIZÎRÎ
Prof. Dr. M. Nesim DORU **31**
WESFÊN DILDARÊ LI DOR NERÎT Û KANONÊ DI XEZELÊN MELAYÊ CIZÎRÎ DE
Doç. Dr. Ayhan TEK **33**
"BELKU DÎWAR BI GUH BIN": BIWÊJ Û GOTINÊN PÊŞÎYAN ÊN *DÎWAN*A MELAYÊ CIZÎRÎ

Dr. Öğr. Üyesi Ömer DELİKAYA & Dr. Öğr. Üyesi Zafer AÇAR 35
NÛNEREKÎ MEZIN Ê HELBESTA HÎKEMÎ: MELAYÊ CIZÎRÎ
Prof. Dr. M. Zahir ERTEKİN & Doç. Dr. Bedrettin BASUĞUY 37
MELAYÊ CIZÎRÎ DI ROMANA KURDÎ DE
Arş. Gör. Dr. Ümran ALTINKILIÇ..... 38
BIKARANÎNA MÎTOLOJÎYÊ DI DÎWANA MELAYÊ CIZÎRÎ DA: MÎNAKA CEMŞÎD Û CAMÊ CEM
Dr. Öğr. Üyesi Shahab VALI 40
MEDRESELERDE EDEBİYAT EĞİTİMİ VE MELAYÊ CİZÎRÎ *DİWAN*I
Doç. Dr. Serdar ŞENGÜL..... 41
DIWANANÊ KIRDKÎ (ZAZAKÎ) DE TESÎRÊ MELAYÊ CIZÎRÎ
Doç. Dr. Nurettin BELTEKİN 42
MELAYÊ CİZÎRÎ *DİWAN*'ININ EN ESKİ YAZMA NÜSHASI
Dr. Yusuf BALUKEN 44
MOLLA MUSA CELALÎ'NİN MELAYE CİZÎRÎ'NİN DİVANINA YAZDIĞI ŞERH ÇALIŞMASI
Prof. Dr. Mehmet Salih GECİT 46
HIZRA ESTETÎK DI HELBESTA MELAYÊ CIZÎRÎ DE
Dr. Öğr. Gör. Nevzat EMİNOĞLU 48
TÊGIHA MEYÊ Û HÊMANÊN GIRÊDAYÎ WÊ DI DÎWANA MELAYÊ CIZÎRÎ DE
Bilim Uzmanı Rozerin AYDIN & Doç. Dr. Kenan BULUT 50
NAVDÊR Û RENGDÊRÊN XÎTABÎ YÊN HEVEDUDANÎ JI BO YARÊ DI HELBESTÊN MELAYÊ CIZÎRÎ DE
Bilim Uzmanı Hüseyin KOÇUK 52
TÊKILIYA "TESEWWUF" Û "FIQH"Ê LI GORÎ TÊGIHÎŞTINA MELAYÊ CIZÎRÎ
Doç. Dr. Mehmet Macit SEVGİLİ..... 53
AŞK VE SARAY ELİTİ ARASINDA KÜRT EDEBİYATINA ALTIN ÇAĞI YAŞATAN ŞAİR: MELAYÊ CİZÎRÊ
Arş. Gör. İsmail KIRAN..... 54
ŞAIREKÎ NENAS Û MELAYÊ CIZÎRÎ
Dr. Öğr. Üyesi Yakup AYKAÇ..... 55
MELAYÊ CIZÎRÎ Û CIZÎRA BOTAN: PÊWENDÎYA BAJAR Û HELBESTVAN
Araş. Gör. Sinan ÇAKAR..... 56
BANDORA MELAYÊ CIZÎRÎ JI HELBESTÊN XWACE HAFIZÊ ŞÎRAZÎ
Doç. Dr. Ismail SHAMS..... 58
HONERÊ ASÊKIRINA ME'NAYÊ LI NIK MELAYÊ CIZÎRÎ
Tehsîn Îbrahîm DOSKI 59
MELAYÊ CIZÎRÎ Û WEFAYÎ
Fener ROJBIYANÎ..... 60

ŘEHENDEKANÎ EWÎN LE ŞÊRÎ MELAY CIZÎRÎ DA
Dr. Yedolla PEŞABADÎ 61
JIN BI DÎTINA CIZÎRÎ
Muhammad Ameen Fatah Ali DOSKY 62
GOŞEÊN BANDOR WERGIRTÎYE HELBESTA MELAYÎ CIZÎRÎ JI EDEBA FARSÎ
Seyîd Îslam DO'AGU 63
HÊMANÊN FOLKLORÎK DI DÎWANA MELAYÊ CIZÎRÎ DA
Dr. Öğr. Üyesi Yaşar KAPLAN 66
لێکۆڵینەوەیەکی بەراوردکارانە لە نێوان غەزەلی یەکەمی حافزی شیرازی و مەلای جزیری دا
Prof. Dr. Seyyed Ahmad PARSA 68
دەستنووسە شیعرییەکانی مەلای جزیری لە کتێبخانەی نیشتیمانیی بەرلینیدا
Prof. Dr. Yadgar Rasool H. AMEEN 69
ڕێبازی حرووفی لە شیعری مەلای جزیریدا
Rizgar Tayyeb CEBARÎ 70
ذكر الفرق والمذاهب الاعتقادية عند الجزري
Anas Mohammad SHARIF TAHIR 71
تێڕوانینێکی شیکارییانە بۆ هێما عیرفانییەکان لە شیعری مەلای جەزیریدا
Dr. Fahree Omar SOLEYMAN 74
التصوف الفلسفي في شعر الجزيري – دراسة تحليلية
Prof. Dr. Farsat Marie ISMAEL 75
لێکۆڵینەوەیک لە سەر وشەکانی ئەستێرەناسی لە دیوانی مەلای جزیری
Dr. Habib SALIMI 76
مەلای جزیری؛ گۆڕینی زمان و عیرفان لە فارسیەوە بۆ کوردی
Haci Şef'î XIZRÎ 77
مەلای جزیری وشیعری فارسی
Doç. Dr. Hasan SARBAZ 78
ڕەگ ور ڕیشاڵی نەقشبەندی لە شیعری مەلای جەزیری(توێژیەوەیەکی شیکاریە)
Prof. Dr. Jawad ALI 80
مفهوم المحبة بين ابن عربي والملا الجزيري دراسة مقارنة
Mohammed Osman ALI 81
بگارئینا چیروکێت پێغەمبەرا ومللەتێت بوری د هوزانا جزیری ونالی دا بەرهەڤکرنەک ژێالیێ هونەری و رەوابێژی ڤە
Dr. Mohsin Ibrahim A. DOSKI 82
لێکدانەوەی عیرفانی شابەیتێکی مەلای جزیری
Doç. Dr. Muhammad RAWANDI 83
جوانیناسی وەرگێڕانی شیعرەکانی مەلای جزیری بۆ کرمانجی خواروو لە هاوکێشەی مەعریفەی شیعریدا
Prof. Dr. Pakhshan Sabir HAMAD 84

ŞAIREKÎ NENAS Û MELAYÊ CIZÎRÎ

Dr. Öğr. Üyesi Yakup AYKAÇ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Puxte

Melayê Cizîrî di edebiyata kurdî ya klasîk de şairekî navdar e. Lewma her cure helbestek ji *Dîwan*a wî di nav edîb û şairên kurdan de belav bûye û deng vedaye. Hin helbest hene ku di wan helbestên Melayê Cizîrî de ji xezel û qesîdeyan piçekî cudatir in, ji ber ku Melayê Cizîrî li ber xezeleke şairekî din çend risteyan zêde kirine û bi vî rengî helbesteke nû honandiye. Ji wan cure helbestên Melayê Cizîrî de yek heye ku gelekî navdar e û di serê *Dîwan*ê de bi "Ela ya eyyuhes-saqî" dest pê dike. Di vê helbestê de du risteyên ewil yên Melayê Cizîrî ye û herduyên din aîdê Hafizê Şîrazî ye. Ji bilî vê, helbesteke din jî di *Dîwan*a Mela de heye ku heta niha wek muxemmes/pêncîneya Mela hatibû naskirin. Lê bi vê teblixê em ê destnîşan bikin ku ew xezel ne muxemmesa Melayê Cizîrî ye, bi gotineke din, ew texmîsa Melayê Cizîrî ye ku wî li ber xezela şairekî faris î nenas nivîsiye û divê bê diyarkirin ku mexlesa wî şairî jî *Celal* e. Bi saya texmîsa Melayê Cizîrî, wî şairê nenas û na-meşhûr di edebiyata kurdî ya klasîk de deng vedaye, bêyî ku bê nasîn. Herwiha bi qasî ku me tesbît kiriye, du şairên din jî bi xêra texmîsa Melayê Cizîrî li ber xezela şair Celal texmîs nivîsîne. Em ê di vê nivîsarê de bi xwendin û nirxandineke navbermetnî, pêşî behsa wî şairî bikin û piştre jî bi dorê texmîsên Melayê Cizîrî û Husên, û piştre jî tetsî/nehîneya Mela Yasînê Yusrî bikin. Wek encam têkiliyên hersê şairên kurd, nîşanî me dide ku tradîsyoneke xurt a edebî di dîroka edebiyata kurdî de çêbûye.

Bêjeyên Sereke: Edebiyata Kurdî ya Klasîk, Texmîs, Tetsî, Celal, Melayê Cizîrî, Husên, Mela Yasînê Yusrî.